

bohové a bohyně Řecka a Říma

řecký	římský	úloha	řecký	římský	úloha
Afrodité	Venuše	bohyně lásky	Héfaistos	Vulkán	kovář bohů a bůh ohně
Apollón	Apollo	bůh světla, lékařství a poezie	Héra	Juno	ochránkyně manželství a žen
Arés	Mars	bůh války	Hermes	Merkur	posel bohů, bůh obchodu a vědy
Artemis	Diana	bohyně lovu a rození dětí	Kronos	Saturn	v Řecku vládce Titánů a otec Diův, v Římě i bůh zemědělství
Athéna	Minerva	bohyně řemesel, války a moudrosti	Plútón, Hádes	Pluto	bůh podsvětí
Dionýsos	Bacchus	bůh vína, plodnosti a divokého chování	Poseidón	Neptun	bůh moře (v Řecku i zemětřesení a koní)
Erós	Kupido	bůh lásky	Zeus	Jupiter	vládce bohů

Poznámka - V tabulce se vyskytuje pojem **Titáni** (popřípadě Titánky). Asi bychom měli vědět, že se jedná o jednu z nejstarších generací bohů, o syny a dcery **Úrana** (Nebe) a **Gaie** (Země). Vládá Titánů byla po deseti letech bojů ukončena vítězstvím olympských bohů seskupených kolem Dia, syna jednoho z Titánů, **Krona** (Kronos). **Zeus** uvěznil Titány do temného Tartaru - tím však ještě znásobil hněv Gaie, a ta přivedla na svět (po oplodnění krví Úrana, kterému syn Kronos uťal úd) **Giganty**. I ti však byli nakonec poraženi bohy na Olympu.

Řecká a římská mytologie ve frazeologii

Adonis - „**Jsi jako Adonis**“, ironické označení pro neobyčejně krásného chlapce.

Afrodité - její jméno se objevuje v pojmu **afrodiziakum** (prostředek zvyšující sexuální touhu) a **afrodizie** (chorobně zvýšený pohlavní pud).

Achilles - **Achillova pata** (slabina, zranitelné místo).

Aiolos - Aiolos byl vládce větrů. **Eolický** znamená vše, co je spojeno se vzdušným prouděním.

Amazonky - národ bojových žen z černomořského pobřeží. Odtud dnešní pojem **amazonky** (bojové, statečné ženy, také mužatky).

Ambrosie - tajemný pokrm bohů, který jim uchovával nesmrtelnost. Dnes znamená zvlášť lahodné jídlo.

Apollón - bůh slunečního světla a krásy. Dnes přídavné jméno **apollónský** označuje vše, co připomíná Apollóna (např. **apollónský půvab**).

Ariadné - dcera krétského krále Mínoa, která pomohla Théseovi klubkem nití, díky němuž nezabloudil v Labyrintu. Odtud **Ariadnina nit** - vodítko umožňující se orientovat ve složité situaci.

Asklépios (latinsky **Aesculapius**, počestěle **Eskulap**) - bůh lékařství, dnes pojem **Aeskulapova užovka**, znak lékařů.

Atlás - jeden z Gigantů, dnes je **atlant** v architektuře podpěra v podobě mohutné mužské postavy.

Bakchos - latinské jméno Dionýsa, boha vína. Slovo **bakchalié** se stalo synonymem bujně zábavy, orgií, **bakchická píseň** je pijácká píseň.

Dionýsos - bůh vinné révy a bujné přírody. Za **dionýské** se označuje vše, co pramení z bujného a rozumem neusměrněného popudu.

Échó - nymfa lesů a studánek, kterou Héra potrestala tím, že opakovala jen poslední slova, jež zaslechne. Dnes **echo** znamená ozvěnu, ale také dát varování.

Élektá - dcera Agamemnona. Psychoanalytik Jung zavedl pojem „**Elektrín komplex**“, jenž znamená vášnivý vztah k otci.

Erós - bůh lásky. Slovo **erotický** označuje vše, co se týká tělesné lásky a rozněcování sexuální touhy.

Faunové - drobná venkovská božstva, jež žila v lesích a ochraňovala stáda. Dnes užíváme pojem **fauna** (zvířecí populace) a **faunský** či **faunovský** (mužská vlastnost, kde dominuje pudovost a erotika).

Flora - římská bohyně květin a jara. Pojem **flora** dnes označuje rostlinstvo.

Gáia (také **Gé**) - v antické kosmologii personifikace Země, zrodila se po Chaosu a před Erótem. Dnes je její jméno ve významu „země“ předponou mnohých cizích slov - geologie, geografie atd.

Hélios - řecký bůh Slunce. Ve složeninách se užívá tvar **helio-** (mající vztah ke Slunci). Například heliocentrismus, heliograf atd.

Hermafrodítos - syn Herma a Afrodítý, s jehož tělem byla navždy spojena nymfa Salmakis. Sloho **hermafrodít** je v biologii označení pro oboupohlavní jedince.

Hydra z Lery - devítihlavá obluda s tělem psa. Dnes se sloho **hydra** užívá pro označení něčeho hrůzného.

Hýpnos - syn bohyně noci a boha věčné tmy podsvětí, jenž na svých cestách vše uspával. Slovo **hypnotizovat** a **hypnóza** se týkají umělého spánku.

Charitky - tři bohyně (Římané jim říkali **Grácie**), jež byly ztělesněním krásy a půvabu. Dnes užíváme slovo **charisma** (schopnost jedince působit na své okolí) či **grácie** (půvab).

Chimaira - bájně zvíře, kombinace lva, divoké kozy a hada, jež chrtilo oheň a požíralo lidi a jejich stáda. Dnes je **chiméra** synonymem klamně představy, přeludu či vidiny.

Kyklópy - obří bytosti s jediným okem uprostřed oka. Adjektivum **kyklópský** se používá v souvislosti něčeho nadměrného, nadlidského, obrovitého.

Megaira - jedna ze tří Erínyí, ženských duší, mstitelek, jež bdí nad spravedlností. Dnes se pojmem **megeera** označuje zlá a svárlivá žena (obdobně **fúrie** - podobná postava, ale v římském bájesloví, rovněž **harpyje**).

Mentór - věrný Odysseův přítel, jemuž hrdina světil výchovu svého syna. Dnes známe slovo **mentorovat**, tedy kárat v oblasti mravů apod.

Múzy - devět sester, dcer Dia a Mnémosyny, bohyně Paměti. Múzy jsou inspirátorkami každého umělce, slovo **múzy** ale také symbolizuje krásnou literaturu.

Narkissos (latinsky **Narcissus**) - bájný mladík proslavený svou krásou, zatoužil sám po sobě při spatření své tváře ve voči. V psychoanalýze se jako **narcisismus** označuje úchylné chování, kdy jedinec pociťuje výlučný a chorobný obdiv k sobě samému.

Nymfy - nahé či téměř nahé božské krásky, dnes jsou jako **nymfy** označovány okouzlující dívky či mladé ženy.

Oidipus - syn thébského krále, jenž zabil otce a vzal si za ženu vlastní matku. Freud označil termínem **Oidipův komplex** jev, kdy chlapec přitahuje matka, a naopak v otci vidí soupeře.

Pán - bůh uctíváný v Arkadii, napůl člověk, napůl kozel, představoval sílu a plodnost nezkrotné přírody. Dnes známe spojení **panický strach** (ten způsoboval Pán svým zjevem). Dále se odvozují slova **panika** a **panikařit**.

Pygmalión - kyperský král, který se zamiloval do sochy Afrodítý. Dnes se jako **pygmalionismus** označuje psychická porucha vyskytující předešlým u mužů.

Pýthia - věštkyně v Delfách. „**Mluvit jako Pýthie**“ znamená hovořit nejasně, dvojsmyslně. Jinak **pýthie** představuje věštkyni obecně.

Satyrové - přírodní démoni, napůl lidé a napůl kozlové. **Satyr** je synonymem pro člověka zlomyslného, škodolibého. Rovněž je synonyme pro hrubou smyslnost a neukojitelný pohlavní pud.

Sisyfos - ten, který za trest musel v podsvětí valit obrovský balvan na vrchol, avšak vždy marně. **Sisyfovská práce** je práce těžká, namáhavá avšak marná a zbytečná.

Tantalos - král v malé Asii, jenž byl potrestán věčným hladem a žízní. Dnes **Tantalova** (ale i **tantalská muka**) znamenají nadměrně dlouhotrvající fyzické a duševní utrpení.